

Cyngor Tref ABERYSTWYTH Town Council

11 Stryd y Popty / Baker Street
Aberystwyth
SY23 2BJ

council@aberystwyth.gov.uk
www.aberystwyth.gov.uk
01970 624761

Maer Aberystwyth Mayor: Y Cyng. / Cllr. Kerry Ferguson

Delyth Jewell AS
Cadeirydd y Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon a Chysylltiadau
Rhyngwladol
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1SN

Aberystwyth Town Council
11 Stryd Y Popty
Aberystwyth
Ceredigion
Cymru
SY23 2BJ

4 Mawrth 2024

Annwyl Gadeirydd,

Rydym yn ysgrifennu ar ran trigolion Aberystwyth, cartref Llyfrgell Genedlaethol Cymru. Ysgrifennwn yn gofyn ichi ddefnyddio pob modd posibl i gynyddu'r gyllideb celfyddydau a diwylliant sy'n gysylltiedig â Llyfrgell Genedlaethol Cymru ac Amgueddfa Cymru.

Mae gan dref Aberystwyth boblogaeth o 14,648 (Cyfrifiad 2021), mae'n gyfoethog o ran hanes a diwylliant ac mae'n gartref i un o Brifysgolion mwyaf mawreddog Cymru. Mae'r iaith Gymraeg yn elfen hollbwysig o fywyd bob dydd ac yn cael ei dathlu trwy gerddi, caneuon ac arddangosiadau o falchder ledled y dref. Fel Cyngor Tref, rydym yn eiriol dros ein cymuned ac yn parhau i sicrhau bod gwasanaethau lleol yn cael eu diogelu. Rydym yn gwneud ein gorau glas i ddenu buddsoddiad, cefnogi busnesau lleol a chynnal ein parciau, tiroedd ac ardaloedd cymunedol i bawb eu mwynhau. Mae hyn yn cynnwys ein Llyfrgell Genedlaethol, sy'n sefyll yn falch dros ein tref wych.

Rydym yn cydnabod bod Llywodraeth Cymru mewn sefyllfa gyllidol annymunol, diolch i weithredoedd 14 mlynedd o lymder yn San Steffan; fodd bynnag, mae'r gyllideb arfaethedig ar gyfer Llyfrgell Genedlaethol Cymru ac Amgueddfa Cymru yn annerbyniol.

Mae undebau llafur y PCS a Prospect, sy'n cynrychioli aelodau yn y ddau leoliad, yn rhybuddio am golli swyddi oherwydd y setliad cyllideb hwn. Byddwn yn cyfeirio at Lyfrgell Genedlaethol Cymru yn benodol fel y mae'n ymwneud ag Aberystwyth. Mae'r posibilrwydd o golli swyddi a chapasiti yn peri pryder mawr i ni. Mae hyn yn effeithio ar y gweithwyr unigol a'r gymuned ehangach, yr economi lleol, dyfodol diwylliant Cymru, y sefydliadau eu hunain, a chenedlaethau'r dyfodol.

Bydd colli swyddi yn Llyfrgell Genedlaethol Cymru yn effeithio ar ein cymuned mewn sawl ffordd. Bydd colli cyflogau yn effeithio ar ein heconomi a busnesau lleol; bydd colli sgiliau a gallu yn atal twristiaeth lenyddol ac ymchwil, ac o bosibl niferoedd myfyrwyr ym Mhrifysgol Aberystwyth; bydd colli staff a chapasiti yn cael effaith negyddol ar y Gymraeg; bydd lleihau capasiti yn cael effaith negyddol uniongyrchol ar ein treftadaeth a'n diwylliant.

Bydd colledion capasiti yn Llyfrgell Genedlaethol Cymru hefyd yn effeithio ar y sefydliadau dan sylw. Bydd sgiliau ac arbenigedd allweddol yn cael eu colli, a all gymryd degawdau i'w hailadeiladu. Bydd toriadau ar weithrediadau presennol yn effeithio ar gapasiti prosiectau a chynigion y mae Cyngor Tref Aberystwyth wedi bod yn falch o'u cefnogi, megis y gwaith parhaus o godi ymwybyddiaeth a digideiddio Deiseb Heddwch Menywod Cymru, a drafodwyd yn ddiweddar yn y Senedd.

Bydd colli swyddi a chyllid yn Llyfrgell Genedlaethol Cymru hefyd yn cael effeithiau eilaidd a thrydyddol ar y genedl gyfan:

Fel Cyngor, rydym yn rhannu pryder nad yw'r colledion swyddi hyn a cholli sgiliau a chapasiti ym mhreif sefydliadau diwylliannol a hanesyddol Cymru yn cyd-fynd â rhai o nodau datganedig Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015, sef "Cymru o Ffynnu. Diwylliant a'r Gymraeg yn Ffynnu", "Cymru o Gymunedau Cydlynol", "Cymru lewyrchus", a "Cymru Gydnerth".

Gall rhaglenni Allgymorth ac Addysg, sy'n hanfodol i ddealltwriaeth cenedlaethau'r dyfodol o Gymru, fod dan fygythiad hefyd.

Bydd colli capasiti yn golygu llai o ymwelwyr ag Aberystwyth a Chymru, ond mae'n debygol hefyd llai o'r ymchwil a'r prosiectau arloesol y mae Prifysgol Aberystwyth a Llyfrgell Genedlaethol Cymru wedi meithrin enw da yn eu cylch.

Mae Cyngor Tref Aberystwyth ar hyn o bryd yn arwain cais i wneud Aberystwyth yn "Ddinas Lân", a fyddai, o'i chaniatáu, y gyntaf yng Nghymru. Bydd toriadau i Lyfrgell Genedlaethol Cymru yn cael effaith negyddol ar y cais hwn.

Mae Cyngor Tref Aberystwyth wedi bod yn falch o gefnogi'r ceisiadau cynllunio a'r buddsoddiadau y mae Llyfrgell Genedlaethol Cymru wedi'u gwneud i wneud eu hunain yn Net Sero. Mae Llyfrgell Genedlaethol Cymru wedi dangos ei hun fel arweinydd yn y maes hwn, ac nid yw lleihau cyllid yn gymhelliant i dorri tir pellach ar yr angen cynyddol bwysig i sicrhau bod ein sefydliadau yn gallu gwrthsefyll yr hinsawdd.

Mae Cyngor Tref Aberystwyth yn gofyn, ar ran ein trigolion a'n sefydliadau, ein heconomi leol a'n diwylliant Cymreig, ichi adolygu'r gostyngiadau cyllid arfaethedig, a bod Llywodraeth Cymru a'r Senedd yn gweithio'n rhagweithiol gyda'r sefydliadau a'r undebau llafur dan sylw i sicrhau bod Cymru yn cael ei wneud yn ddiwylliannol dlotach gan weithredoedd ein Llywodraethau yng Nghaerdydd a San Steffan.

Mewn cyfnod pan fo cymaint o wasanaethau dan fygythiad, mae gostyngiad yn y cyllid ar gyfer ein diwylliant a'n treftadaeth yn mynd yn groes i bob elfen o'r hyn y credwn yw nod y Rhaglen Lywodraethu yng Nghymru a'r Cytundeb Cydweithredu i ddatblygu strategaeth ddiwylliant. Mae'r ddwy ddogfen yn ymwneud â gwella asedau diwylliannol a sicrhau buddsoddiad yn y dyfodol. Dim ond ychydig o ardaloedd sydd ar ôl am ddim i'r cyhoedd eu defnyddio; gall tynnu cyllid i ffwrdd ar gyfer sefydliad sy'n rhoi cymaint i gyfoethogi bywydau pobl Cymru a helpu i roi llais i'n diwylliant, ein hanes, a'n hiaith hefyd newid y trefniant hwnnw. Gall y penderfyniad hwn eto osod rhwystr i'n cymunedau mwyaf difreintiedig fwynhau cyfoeth yr hyn sydd ar gael yn ein Llyfrgell Genedlaethol. Ni ddylai ein diwylliant fod y tu ôl i wal dâl; ar hyn o bryd, mae ein Hamgueddfa Genedlaethol yn falch o sicrhau nad yw hynny'n wir.

Rydym yn croesawu'r cyfle i'r Pwyllgor annerch y Cyngor Tref i glywed ein pryderon dros drigolion a dinasyddion Aberystwyth, ac i rannu'r effeithiau ehangach y bydd toriadau mor ddwfn â hyn yn eu cael ar ein diwylliant a'n tref.

Yn gywir,
Cyngor Tref Aberystwyth